

Вікторія Тихончук,
студентка III курсу
спеціалізації "Теорія музики"
Рівненського музичного фахового коледжу
Рівненського державного
гуманітарного університету,
(науковий керівник – Віра Рибак,
викладачка-методистка)

БОГДАН ЯРЕМКО – ПРОВІДНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЕТНООРГАНОЛОГ СУЧАСНОСТІ

У серпні 2023 року свій 80-літній ювілей відсвяткував відомий музикант, педагог, науковець, фольклорист-етнолог, дослідник сопілкової музики гуцулів і бойків Богдан Іванович Яремко. Оскільки значна частина життя вченого пов'язана з моїм рідним містом Рівне, я маю за честь познайомити молодих дослідників народної музики з постаттю цієї видатної людини, представника рідкісної спеціалізації «етноорганологія», що займається вивченням народних музичних інструментів та народної інструментальної музики.

Богдан Іванович Яремко народився у 1943 році на Львівщині, у селі Викоти Самбірського району. У 1972 році, після закінчення Львівської державної консерваторії імені М. В. Лисенка (клас кларнета) він був направлений у м. Рівне, де став працювати викладачем кафедри духових інструментів культурно-освітнього факультету Київського інституту культури. Тож подальші 40 років життя та праці педагога-дослідника були пов'язані з нашим Рівненським вишем⁴, і саме тут сформувались і розвинулись три важливих напрямки його діяльності – виконавська, педагогічна та наукова. Всі ці три види діяльності

⁴ Працював викладачем, старшим викладачем, доцентом, професором (2004), завідувачем кафедри музичного фольклору (1996–2000) у Рівненському державному інституті культури, який із 1998 року реорганізували у Рівненський державний гуманітарний університет.

об'єднані інтересом Богдана Івановича до сопілки і сопілкового виконавства.

Скромна камерна сопілка, яка щойно увійшла до складу студентського оркестру народних інструментів, одразу зацікавила молодого викладача і визначила його професійне майбутнє на кілька десятиліть. Спочатку це була активна концертна і педагогічна діяльність, пов'язана з хроматичною десятиотворною сопілкою. Професійно оволодівши цим інструментом, Богдан Яремко створив для неї новий репертуар, вивів її на концертну естраду, виховав цілу генерацію виконавців і викладачів. Студенти сопілкового класу Б. Яремка здобували премії та нагороди на всеукраїнських і міжнародних конкурсах⁵, брали участь у наукових конференціях і сьогодні успішно працюють в музичних школах та училищах викладачами класу народних духових інструментів⁶. Згодом Б. Яремко відійшов від хроматичної сопілки і присвятив себе вивченню традиційних сопілкових інструментів, ставши на важкий, тривалий і неторований шлях дослідника-етноорганолога. А це означало проведення численних експедицій у селах Гуцульщини та Бойківщини, докладне вивчення народної технології виготовлення інструментів, дослідження музично-виконавської творчості народних сопілкарів⁷ та опанування їх репертуаром і технікою гри, нагромадження фоноархіву традиційної інструментальної та вокальної музики, опанування методикою народознавчої роботи та аналітично-комплексних

⁵ За час педагогічної роботи Б. Яремко підготував кількох лауреатів і дипломантів міжнародних та республіканських конкурсів і фестивалів: Юрій Фокшей (1981), Ігор Федоров (1987), М. Бабчук (1988), Ю. Гриньов (1993), В. Демчук (1994), В. Квич (2000, 2001), О. Рибалко (2010).

⁶ В ланці початкової освіти: Володимир Мартинюк (м. Ківерці у Волинській області), Микола Миронюк (м. Чортків на Тернопільщині), Арсен Гавронський (села Старий Нижбірок і Копичинське на Тернопільщині), Михайло Дмитрів (м. Кам'янка на Львівщині), Людмила Білозір (с. Ільниця на Закарпатті), Юрій Фокшей (м. Луцьк), Олександр Рибалко (м. Немирів); в ланці середньої освіти – Ігор Федоров (Рівненський фаховий музичний коледж РДГУ).

⁷ Б. Яремко на базі транскрибування численних цілісних композицій та їх етномузикознавчого дослідження охарактеризував індивідуальні виконавські стилі, відповідно, гуцульського і двох бойківських музик: Миколи Павлюка (1925–1996), Юрія Греби (1936–2022) та Івана Карпінського (1931–1994).

транскрипцій, оволодіння репертуаром і технікою гри на етнічному інструменті-сопілці в умовах традиційного музичного середовища.

Нагромаджені на теренах Карпат у численних фольклористичних експедиціях музично-етнографічні матеріали лягли в основу низки наукових статей та праць Б. Яремка в галузі етноорганології, серед яких знаковими стали: «Уторопські сопілкові імпровізації» (1997) [6], «Бойківська сопілкова музика» (1998) [4], «Етноінструментознавство» (2003) [5] та «Сопілкова музика гуцулів» (2014) [2]. Ці монументальні праці із традиційного сопілкарства бойків і гуцулів містять унікальний теоретичний матеріал, в якому описано процес виготовлення традиційних інструментів, їх конструктивні особливості, шляхи практичного опанування технологією гри, проаналізовано виконавську аплікатуру та артикулювання, індивідуальні виконавські стилі гуцульських і бойківських народних музикантів [3]. Та особливо цінними є вміщені у вказаних виданнях композиції, зафіксовані від народних виконавців і транскрибовані дослідником з максимальним рівнем деталізації найскладніших виконавських прийомів.

Окремої уваги заслуговує педагогічна праця Богдана Івановича, що була спрямована на запровадження карпатської народної шестиотворної сопілки до навчального процесу, як сольного й ансамблевого інструмента, адже Яремко-педагог стояв біля витоків заснування кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету та упродовж 1996–2000 рр. успішно й реформаційно її осололював. Саме він, за консультаційною участю відомого етномузиколога, очільника львівської школи, професора Богдана Луканюка, сформував її сучасну стратегію на базі розробленої і утвердженої міністерством культури України навчальної програми для двох спеціалізованих відділів – української пісенної та інструментальної народної музики. У перші роки існування рівненської кафедри Богдан Яремко почергово залучав до викладання фактично всіх провідних етномузикологів України. Завдяки усім цим зусиллям кафедра музичного фольклору РДГУ була одним із передових структурних підрозділів такого напрямку, успішно конкуруючи з аналогічними відділами у Києві та Харкові.

Професор Богдан Яремко наголошував, що для формування професійного виконавця народної музики необхідно її пізнання через заглиблення у регіональну традицію виконавства в безпосередньому

живому середовищі її носіїв. З цією метою за його ініціативи впродовж 2000–2005 рр в с. Космач Косівського р-ну Івано-Франківської обл. було організовано Зимово-літню школу традиційного народного мистецтва ім. Василя Могура, де навчалися студенти Рівного, Києва, Харкова, Луганська, Кіровограда, Сум, Луцька і навіть Варшави. У таких умовах педагогами були кращі з кращих народних майстрів і виконавців, а основним осередком слугувало відоме своєю розвинутою народно-інструментальною традицією гуцульське село Космач.

Завдяки своїй безперервній і плідній науково-пошуковій, творчій виконавській та викладацькій діяльності, Богдан Іванович Яремко протягом вже більше п'ятидесяти років залишається одним з провідних етноорганологів України та Європи, чий доробок є вагомим внеском у царині вивчення і популяризації традиційної інструментальної музики [1].

Список використаної літератури та джерел

1. *Супрун-Яремко Надія*. Спроба творчого портрета Богдана Яремка // Супрун-Яремко Н. О. Музикознавчі праці. Збірник наукових статей. Рівне, 2010. С. 432–436.
2. *Супрун Надія*. Монографічне дослідження сопілкової традиції гуцулів. Богдан Яремко. Сопілкова музика гуцулів. Львів: Сполом 2014. 180 с.
3. *Товкайло Ярина*. Атрибутика фіксації і транскрипцій пастівницької сопілкової музики України (кінець ХІХ – початок ХХІ століть) // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. 2020. Вип. 57.
4. *Яремко Богдан*. Бойківська сопілкова музика: навчальний посібник. Львів, 1998. 128 с.: іл., ноти.
5. *Яремко Богдан*. Етноінструментознавство: навчальний посібник / ред. Н. О. Супрун. Рівне, 2003. 188 с.: іл., ноти
6. *Яремко Богдан*. Уторопські сопілкові імпровізації [Ноти]: навч. посіб. для ін-тів культури. Рівне: Ліста, 1997. 106 с.